

Introducció

En el present volum segon de Tonos de Francesc Valls, he procurat recullir els restants Tonos d'aquest compositor conservats a la Biblioteca de Catalunya, de Barcelona. Són realment interessants, encara que n'hi ha alguns més "petits" que els del primer volum, però igualment exemplars. També n'hi ha un parell d'incomplets, els quals he cregut que era cosa obligada publicar-los.

Tot essent, aquest segon volum, continuació del primer, quant al tema, considero innecessari repetir els mateixos conceptes, adès referents a la metodologia, adès a la teoria, tant si es tracta dels instruments, com de les veus, de les claus, compassos, proporcions, etc., ja que no hi ha cap novetat remarcable a introduir. En conseqüència, en l'edició de la música, procediré d'acord amb els mateixos criteris que vaig emprar en el susdit volum primer de Tonos.

En canvi, oferiré un capítol de la història de la Capella de Música de la Catedral de Barcelona, des de la jubilació de Fc. Valls fins a la seva mort. Aquest treball, manté fonamentalment la mateixa línia seguida en la meua tesi doctoral¹ i en l'altre treball sobre l'estat de la Capella de Música de la susdita Catedral, en la primera part del segle XVIII², dels quals n'és continuació, per tractar-se d'un estudi cronològic de la música, a l'esmentada Catedral. Hi trobareu, doncs, força músics, dels quals ja se n'ha parlat en els precedents treballs, en trobareu de nous que els relleven i comprovareu que s'hi van introduint nous instruments, etc... Us adonareu del moviment intern de la Capella de Música, amb músics que es prenen a d'altres Capelles, altres que deixen la nostra Capella per una altra i fins i tot n'hi ha d'aquests que, després, demanen tornar, músics de molta vàlua en veu i/o preparació per tocar diferents instruments i també d'altres que són cridats com a Mestres i Organistes d'altres llocs, etc..

M'ocuparé, doncs, dels Mestres, de les veus –tiples, contralts, tenors, entonadors i cantors–, de l'organista i dels instruments. De l'orgue i dels orgueners també, encara que ja vaig tractar d'ells a fons en el meu treball monogràfic sobre l'orgue major de la Catedral de Barcelona³.

Nous documents permeten entendre millor la tasca dels diaconals i sots-diaconals, en el servei a l'altar i a la Capella de Música. Pel que fa a l'entonador, més freqüentment el relacionen amb la veu de tenor,

1. J. Pavia, *La música a la Catedral de Barcelona durant el segle XVII*. Fundació Salvador Vives i Casajuana. Barcelona, 1986.

2. Pavia i Simó, Josep, "La Capella de Música de la Seu de Barcelona des de l'inici del s. XVIII fins a la jubilació del Mestre Francesc Valls (14-3-1726)", *AnM*, CSIC, 45, Barcelona 1990, pg. 57.

3. J. Pavia i Simó, "Historia del órgano mayor de la Catedral de Barcelona", CSIC, *Anuario Musical*, (abreujat: *AnM*, en referències posteriors), vol. XXXIII-XXXV, Barcelona, pp. 81-130.

però alguna vegada amb el contralt i el contrabaix. Sovintment, aquest ofici es confon amb el de dormitorer. Els diferents timbres de veu: contralts, tenors i baixos, o contrabaixos –d'acord amb els documents–, ocupaven aquests oficis, encara que algun document insinua alguna preferència de veu, per a un o altre.

Pel que fa al tractament dels documents, quan els transcriuré, sencers o fragmentats, mantindré la màxima fidelitat paleogràfica, tot puntuant o accentuant excepcionalment en aquells casos que presenten alguna dificultat i actualitzaré els noms propis, fora de les cites textuais. Les paraules o frases curtes en cursiva, dins del text, s'entén que són reproducció literal del respectiu document.

1. La Capella de Música de la Seu de Barcelona, des de la jubilació del Mestre Francesc Valls fins a la seva mort (14-3-1726 /2-6-1747).

Generalitats

La Capella de Música de la Seu de Barcelona, com he dit en alguna altra publicació, estava composta per cantors i/o músics, dels quals uns eren oficials amb salari i d'altres oficials sense salari, clergues i/o laics, oficials majors i oficials menors. Tots solien tenir altres milloraments i exempcions o franquícies que expliquen l'afany que tothom tenia per aconseguir aquesta condició que, a més, era millorada freqüentment amb les rosses⁴, per certs mèrits, com ara l'antiguitat, o per arrodonir el sou i també participaven en la distribució proporcional dels actes als quals assistien.

També hi havia músics i cantors eventuais que oferien llur col.laboració sense cap salari d'oficial, tan sols amb la dot corresponent a cada acte, en què participaven.

Tèrcia

El dimecres 26 de maig de 1730, el canonge Ribera va plantejar la qüestió de la tèrcia de la propera festa de Pentecosta, si es celebraria amb la mateixa solemnitat de sempre, ja que no es disposava de suficients diners per pagar-la. Es resolgué que fos cantada amb la mateixa solemnitat que la de l'Ascensió⁵.

Vespres de Santa Eulàlia en Quaresma.

L'11 de febrer de 1731, es tingué parlament en la sagristia, per tractar sobre l'hora d'entrada al Cor i la solemnitat musical que caldria donar a l'hora de vespres, en les quals el Magnificat era a dos cors. Es prengué la resolució d'entrar a dos quarts de nou, que la processó es fes després de l'ofici i que les vespres es cantessin a cant pla, tanmateix, el Magnificat, s'havia de cantar a dos cors⁶.

4. *Rossa* era un premi-almoïna concedit pel Capítol en reconeixement per serveis a ell prestats durant un cert temps. Equivalia a l'import d'una ració alimentària que es donava diàriament al refector de la Pia Almoïna. Els documents també diuen «canonges», «rosses» i «porcions».

5. SIV. 16, f. 5.

6. SIV. 16, f. 49v.

Ordinacions

El 13 de juliol de 1731, el canonge Coder i el canonge Rius, comissionats per a la reforma del Cor i de les Ordinacions, digueren que havien arribat a la conclusió, que no es podia tenir millor establiment del que hi havia. Tanmateix, els fou recomanat que tinguessin cura del pràctic, això és, que en la pràctica hi havia qui no complia amb els seus deures, i, per tant, vegessin què calia fer perquè tothom complís, i també, que miressin de treure algunes impertinències que hi havia a les Ordinacions del Cor⁷.

Compromissos

El divendres 10 de novembre de 1730, el canonge Jaume Cortada féu present de part del Mestre de Capella, que el dia del Patrocini tenia una funció de profecies (no em consta en què consistia) a Sant Joan i que seria molt perjudicial, econòmicament, a la Capella, si la deixava per l'ofici cantat de la Catedral. Demanava, en conseqüència, que, aquest, es cantés a *Quatro*, si fos possible. El Capítol hi accedí, per no incomodar la Capella, aquell any⁸.

Altre compromís prengué la Capella de Música per al dia de St. Miquel de l'any 1740, en una hora que impedia poder assitir i complir amb la Catedral, raó per la qual la Capella de Música manifestà al Capítol que podria complir, si s'entrés al Cor a dos quarts de nou, suggeriment que el Capítol acceptà⁹.

Redreçament

L'acta capitular del 9 de juny de 1740, presenta un interès particular, pel fet de plantejar-se la qüestió de valorar cada músic d'acord amb la seva preparació, amb el seu interès i, per tant, d'establir incentius per a tots, davant de les peticions repetides, fetes per gent que de vegades no complia degudament. El Capítol establí, doncs, una comissió de canonges perquè reflexionessin sobre l'estat de la Capella de Música, això és, del mèrit i aplicació de tots els individus i d'allò que es necessitaria per a l'augment de la mateixa, al premi, o, reforma dels Músics i a tot el que pogués concernir a una plantació justa, y decent de dit cos de Capella i a poder atendre les súpriques pendents aleshores d'alguns individus. I que, un cop assabentats de tot, informessin el Capítol, per tal que, aquest, prengués la millor resolució sobre aquesta matèria¹⁰.

El divendres 18 d'agost de 1741, hom troba una acta capitular que parla del redreçament de les distribucions i al·ludeix a l'acta del 13 de març, però m'ha semblat que no tenia cap interès especial. Igualment el dilluns 4 de setembre de 1741, Missas (v. SIV. 18, ff. 273v. i 277.).

7. SIVELLA (abreujat: SIV) 16, f. 81v.

8. SIV. 16, f. 27.

9. SIV. 18, f. 199.

10. SIV. 18, f. 253v.

Pragmàtica sobre enterraments

A l'acta capitular del primer de maig de 1727, es fa referència a una "Pragmàtica sobre enterraments"¹¹, la qual devia ésser molt recent i potser va afectar la solemnitat d'aquests actes.

Portar el compàs un seglar

El dilluns 10 de maig de 1728, es tractà en capítol el fet què, en absència del Mestre, portava el compàs, algunes vegades, un seglar, malgrat haver-hi eclesiàstics que ho podien fer i el Capítol resolgué que el Mestre encarregués aquesta tasca a qui ell volgués¹².

Estat de la capella. Desordres

El divendres 10 de setembre de 1728, es convocà per a un proper capítol al Mestre de Capella, perquè informés de l'estat en què aquesta es trobava¹³, informació que el Mestre presentà el dilluns 27 del mateix, juntament amb algunes ordinacions per al seu règim. Fou resolt, doncs, que el Mestre i el Protector de la Capella, prepararessin noves ordinacions, el més ajustades possible, amb les antigues, per tal de *resecar* alguns desordres que hi succeïen, les quals ordinacions noves haurien de presentar al Capítol per a llur aprovació i observança¹⁴. Del resultat d'aquesta comissió, tampoc, com en altres ocasions, no he trobat altra referència.

Rosses

El 20 d'agost de 1731, el canonge Francesc Bellet va proposar si havia de continuar la comissió que tenia sobre l'averiguació de com pagaven les rosses, ja que ell no trobava bastants materials i fou resolt que la continués¹⁵.

Capella, augment i llustre

El dilluns 12 de maig de 1732, fou llegit un comunicat del Mestre de Capella, molt interessant, per l'abundància de documentació que dóna sobre la Capella, sobre tot pel que fa a instruments i instrumentistes, concerts i siestes, dels quals donaré raó al seu lloc, encara que aquí n'oferiré una visió global, després d'interpretar el document, el qual m'assembla un xic obscur. El Mestre, doncs, recordava: que la

11. SIV. 15, f. 173.

12. SIV. 15, f. 251.

13. SIV. 15, f. 262v.

14. SIV. 15, f. 265.

15. SIV. 16, f. 87.

Capella estava faltada del primer violí i que, de present, hi havia la possibilitat de contractar Gabriel Terri, habilitat reconeguda, si li oferien vint lliures de salari i dues rosses, podent-se quedar el violinista Jaume Portarias (també Porterias –v. més endavant–) amb la mateixa categoria que tenia, a la Capella. Però allò que segueix, al document, em sembla que és un pensament inacabat. El document, textualment, diu:

Què las habilitats de tocar lo Arxillaut, y cantar, y la obligacio de exercir lo empleo de primer Violí, en falta de dit Terri, y la de cuidar dels concerts, tot lo que exercita dit Porterias, sempre, que aparega al M.e; servintse V. S. donarli 10 lliures de salari, y una rossa.

Tanmateix, crec que, de la revisió de les condicions de Soler i Porterias, es pot aclarar més o menys. Efectivament, com es dirà al seu lloc, Porterias fou nomenat per ocupar el lloc de Soler, primer violí. Al principi, parcialment, però sembla que després passà a primer violí. Més endavant, pel nomenament de Terri com a primer violí, Porterias passà a violí segon, amb l'obligació de suplir a Terri, sempre que el Mestre ho cregués convenient, del qual tractament rebut es queixarà, després. El Capítol manà que li donessin –sembla que a Porterias, en compensació– 10 lliures de salari i una rossa. I prossegueix l'esmentat document:

Y pera millorarse la forma de la Capella; Podria V. S. dignarse donar la jubilacio, que vaca â M.n Agusti Soler, ab la oblig.º de haver de tocar la Viola, en las funciones, què seràn de Violins; y què, en las siestas ab Violins, no assistesca, sino, es, quant convinga al M.e, y en est cas, tindra la part, com los demès; pero, en las que no assistirà, tinga sols la mitja part, p.r lo espay de dos Anys, y finits estos, sols tinga la part, quan assisitirà, ab orde del M.e ab la Viola, ô, Violí.

El Capítol, però, no la hi donà, aleshores, si es té present la mateixa acta que diu:

Conformarse en tot lo què proposa [el mestre, s'entén], menos en la jubilacio dalt expressada.

Tanmateix, la jubilació de Soler, la plantejà novament, el 23 dels susdits mes i any, el canonge Francesc Esteve i Bellet, el qual la demanà al Capítol, dient que li semblava que era digne que V. S. l'atengués i això fa pensar, que era el mateix Soler qui la demanava. El capítol resolgué que

“se li done la jubilacio, conforme està expressat en la representacio que féu el M.e de Capella, a 12 del corrent¹⁶.

I encara segueix l'acta del 12 de maig:

y finalm.t pera obviar las queixas, de què las siestas de Obuèses no se tocan, sino concerts de flautas, seria be, què V. S. manàs, què, en ellas se toquen los concerts â direcció del primer Violí; y que, en cada siesta se toquè un concert de Violins. R.t, Conformarse en tot lo què proposa, menos en la jubilacio dalt expressada. R.t, Com.sa al S.or Protector de la Capella¹⁷.

16. SIV. 16, f. 124v.

17. SIV. 16, f. 121v.

Cant policoral

El divendres 8 d'agost de 1732, fou proposat que una senyora, la qual tenia el marit a l'expedició d'Orà, volia fer un ofici en Santa Eulàlia, amb música a dos cors i amb tres oficiants canonges, oferint la caritat acostumada en semblants oficis. El Capítol hi accedí, a condició que l'ofici fos cantat pels oficials "de V. S."¹⁸.

Conflictes amb la capella del Pi

El divendres 31 d'octubre de 1732, el canonge Josep Sayol, exposà que el dia anterior, tornant la Clercia i la Capella de Música de la Catedral d'una sepultura que havien fet en la Boqueria, es trobaren amb la Capella de Música de la Parroquial del Pi, la qual, no solament no deixà de cantar, ni s'aturà, sinó que, més aviat feian *samba* (sic) del fet. El Capítol, per instar la difinitiva en aqueixa causa, proposà que hi hagués un responsable que no fós *de Gremio et corpore Capituli*, i per tant, no sospitós a les parròquies i anomenà, en conseqüència, el senyor Anton Rius¹⁹. Sobre aquest tema, tampoc no he trobat cap altra referència.

Capella de música. Debats...

El 26 de novembre de 1734, es donà comissió al canonge Cortada i al canonge Roldós, Protector dels escolans, perquè miressin de compondre les qüestions que es poguessin donar entre els components de la Capella²⁰. Aquests comissionats, el 17 de desembre de 1734, feren relació d'algunes diferències existents en la Capella i el Capítol els donà plena autoritat, perquè hi donessin les solucions que els sembessin més convenients²¹.

... i desobediència

El dilluns 10 d'octubre de 1735, el canonge Mateu, en nom del Protector de la Capella de cant, denuncià que hi havia grans queixes de certa Persona i que no hi havia obediència entre els membres de la Capella i per això demanava qui n'havia de tenir la responsabilitat. El Capítol respongué que els Senyors de la Comissió, juntament amb el Protector de la Música, havien de cuidar dels Músics, en cas d'alguna discòrdia²².

Capella: Salaris

El 20 de juliol de 1735, els canonges responsables de la música, Jaume de Cortada, Roldós i també Anton de Rius, proposaren que seria convenient disminuir a alguns el salari i augmentar-lo a d'altres,

18. SIV. 16, f. 144v.

19. SIV. 16, f. 158v.

20. SIV. 17, f. 39.

21. SIV. 17, f. 41v.

22. SIV. 17, f. 80v.

segons les habilitats de cadascú. Es resolgué deixar-ho en ma dels susdits senyors, perquè els el disminuïssin i/o augmentessin, segons cada habilitat²³.

Corpus 1742

L'Ajuntament de Barcelona havia avisat a la Catedral que aqueix any no subvencionaria la festa de Corpus i la Catedral assumí tota la responsabilitat de fer-ho ella sola. Així, doncs, en l'acta del 18 de maig del susdit any, quant a música, es proposà

q.e assistissen los Ciegos ab los vestits de Angels, perq.e no faltàs â la Professó aquella Armonia acostumada,

però el Capítol resolgué

que en quant a Musica sols vaja la Capella de la Igla, i no la dels Ciegos, y q.e no se convide â la Ciutat per los motius ponderats p.r los Com-ris,

això és, perquè no el costejava la Ciutat²⁴.

Autoritat

L'1 de juny de 1744, el canonge Quintana, Protector dels escolans, demanà, si ell, com a Protector, tenia, o no, autoritat sobre la Capella de Música i els seus oficials. El Capítol encarregà als Promotors que aportessin el que hi havia disposat sobre aquesta qüestió, però que, mentrestant, el Protector continués solucionant tot allò que succeís dins de la Capella i als seus Oficials, amb l'autoritat del Capítol, i portant, després, els cassos més greus al Capítol²⁵.

Rossa blanca, ô, canonical

En parla l'acta del dilluns 31 de juliol de 1741, però no diu en què consistia. (SIV. 18, f. 270).

Siestes

La documentació estudiada en aquest treball, aporta noves idees al concepte de siesta, com acte musical. Per ex., amb súplica llegida en capítol el dilluns 10 de maig de 1728²⁶, el Mestre de Capella demanà que a les siestes amb oboès (enteneu siestes majors, en contraposició a les siestes menors que defineix tot seguit), es toqués una simfonia amb aquests instruments, i si la siesta fos menor, una simfonia amb flau-

23. SIV. 17, f. 68.

24. SIV. 19, f. 6.

25. SIV. 19, f. 139.

26. SIV. 15, f. 240v.